

Prekenverkstedet

Den Norske Israelsmisjon

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

15. søndag i treenighetstiden – 28. august 2016

Prekentekest: Joh. 15,9-12

Lesetekst I: Rut 1,7-11. 16-19a

Lesetekst II: 1 Kor 13,7-13

Kjærligheten – Budene – Gleden

Teksten for denne søndagen er en av disse kjente og kjære tekstene som vi er glad i å høre og glad i å forkynne. Her kommer vi inn i selve kjernen i evangeliet: Kjærligheten- Kjærligheten som kommer til uttrykk ved at Gud sendte sin enbårne Sønn til verden – og som skal komme fullt ut til uttrykk når Jesus «gir sitt liv for sine venner» på korset. Den samme kjærlighet skal nå prege verden ved at Jesus disipler, og alle som tror på ham, skal få leve ut Jesu bud om å «elske hverandre».

Kjærligheten er i evangeliene bærebjelken i Guds relasjon med sitt folk og verden. Der hvor Rabbi Hillel, når han blir bedt om å oppsummere hele Loven mens tilhøreren står på ett ben, svarer: «Det du ikke vil at andre skal gjøre mot deg, skal du ikke gjøre mot andre. Alt annet er kommentarer». Svarer Jesus på en lignende utfordring med å si at loven og profetene kan oppsummeres i budet om å elske Gud og å elske sin neste (Matt 22).

Selv om Johannes ikke gjengir denne episoden i sitt evangelium, er det ingen tvil om at også her er kjærligheten det grunnleggende i Jesu forkynnelse, virke og natur.

Vingården

Denne søndagen følger etter den søndagen som kalles «Vingårdssøndagen». Nå er riktignok årets tekst på Vingårdssøndagen verken er teksten om vintreet fra Joh. 15 eller teksten om arbeiderne i vingården fra Matt. 20, men heller innledningen til denne lignelsen i slutten av Matt. 19. Likevel er det naturlig, som sist søndag, at det også denne søndagen er vingården som er det bærende motivet bak teksten. Skal vi forstå Jesu ord i disse versene må vi forstå bildet som disse ordene er knyttet til.

«Jeg er»

Joh. 15 begynner med ordene: «Jeg er det sanne vintreet». Dette er et av de syv «Jeg er» utsagnene til Jesus i Johannes-evangeliet. Disse syv utsagnene (som peker tilbake på 2 Mos 3 hvor Gud sier «Jeg er den jeg er»), sammen med de syv tegnene Jesus gjør – og de mange vitnene Johannes presenterer oss for – er de med på å understreke det hele evangeliet handler om: At Jesus er Gud – Ordet som var Gud og som ble menneske og tok bolig iblant oss.

Bildet av det sanne vintreet handler om relasjonen til alle som binder seg til Jesus i tro på ham. Bildet peker tilbake på flere sentrale tekster i GT som handler om Guds relasjon til sitt folk. De viktigste er nok tekstene i Jesaia kap. 5 og kap. 27. Hos profeten Jesaia er vingården brukt som bilde på Guds folk Israel. I disse tekstene får vi høre om den omsorgsfulle Gud som sørger for sitt

folk. Vingårdseieren som gir vingården den beste jorden, fjerner alle steiner, bygger et vakttårn og en vinpresse. Alt er lagt til rette for at vintreet skal vokse og bære god frukt. Gud legger alt til rette for at de som hører han til skal få de beste forhold, de skal få næring og beskyttelse, de skal vokse og gi frukt. I begge disse tekstene blir vingårdsbonden skuffet. I begge tekstene munner bildet ut i et domsord over Israel – men i kap. 27 etterfølges dette domsordet med et løfte om at Gud en dag skal samle sitt folk og det skal slå rot igjen og vokse og gi frukt.

Gjenopprettelse

Med dette som utgangspunkt er det naturlig å forstå Jesu ord som en oppfyllelse av profetien til Israel og en reversering av domsordene gjennom Jesus. Dermed når Jesus sier: «Jeg er vintreet og dere er grenene. Den som blir i meg og jeg i ham bærer mye frukt», så handler det ikke bare om den enkeltes personlige forhold til Jesus – men også om disiplene som representanter for det nye Israel – som skal gjenopprettes og bære frukt. Samtidig så er det tydelig at denne kollektive gjenopprettelsen for Israel er avhengig av den enkeltes relasjon til Jesus – til han som er vintreet. Det er i denne relasjonen at kjærligheten får prege hver enkelt og fellesskapet. Og det er dette som «gir frukt».

Her kan det være naturlig å legge til et ord om vintreet – som kan bidra til å gi mening til bildet. Et vintre trenger mye stell. Det må beskjæres og det må henges opp for at det ikke skal ligge på bakken. Om et vintre ligger på bakken, så vil grenene slå egne røtter. Og i varmen i Israel betyr det at de ny røttene og grenene vil visne i løpet av den varme sommeren, når det er lite med vann. For røttene er ikke dype nok. Den eneste måten treet kan overleve og bære frukt er om grenene er knyttet til hovedstammen, som er stor nok og har dype nok røtter til å gi næring til hele treet.

Skal vi som Jesu etterfølgere slå egne røtter, stå på egne ben, i egen kraft, mister vi forbindelsen til stammen. Lever vi ikke i den nære kjærlighetsrelasjonen med Jesus, som enkeltpersoner og som fellesskap, så vil vi ikke få den næringen vi trenger og vi vil ikke kunne bære frukt – og leve ut det kallet vi har fått.

Josef – et forbilde

En annen mulig tekst som kan ligge i bakgrunnen her er 1 Mos 49,22. Der ber Jakob sin velsignelse over sine sønner og omtaler Josef som et ungt «frukttre». Ordet som er brukt her kan også oversettes vintre – og dersom man gjør det kan vi se en interessant forbindelse mellom Josef og Jesus. I den jødiske tradisjon blir Josef noen ganger presentert som et bilde på den kommende Messias. Som Jesus ble Josef forkastet av sin egne. Han måtte lide, men gjennom denne lidelsene kunne han frelse sine egne og gi dem et nytt liv. Josef i møte med sine brødre er et bilde på sann tilgivelse og kjærlighet.

Dersom Jesu ord om vintreet knyttes til dette bildet – kan man igjen ane at det Jesus snakker om her er gjenopprettelsen av Gudsfolket, Israel – ikke først og fremst i fysisk forstand, men i åndelig forstand – ved at alle knyttes til Jesus han som er kilden til kjærlighet og tilgivelse. Bildet av vintreet er et bilde på enhet. En enhet som er basert på et direkte bånd til Gud selv – som åpner fellesskapet for alle som i tro tar imot Jesus og «blir i hans kjærlighet».

Kjærligheten – Budene – Gleden

Det båndet som her beskrives – er i Jesu ord parallelt med Jesu egen relasjon til sin Far. Det er den samme intime relasjonen som vi inviteres inn i. I dette kapittelet sier Jesus: «Bli i meg», «Bli i min kjærlighet», «Hold mine bud», «Min glede skal bli i dere». Når Jesus beskriver relasjonen som vi som troende får ta del i, så er disse tre begrepene nært knyttet sammen.

At kjærlighet og bud holdes sammen kan for noen høres litt underlig ut. Sprenger ikke kjærlighetens kraft alle bud og regler? Ikke for Jesus. Jo – det grunnleggende i Jesu forkynnelse er kjærligheten og hans bud er «Elsk hverandre». Og samtidig er alle Guds bud et uttrykk for denne

kjærligheten. Å leve etter Guds bud, er å leve etter Guds gode vilje. Derfor ser ikke Jesus noe konflikt her mellom kjærligheten og budene – men presenterer dem som to sider av samme sak. Begge er uttrykk for Guds gode vilje for oss mennesker – og i den nære trosrelasjonen til Jesus som vi inviteres inn i er en naturlig konsekvens at man lever etter det som er Guds gode vilje. For det er det som gir frukt. Det er det som fører frem til den fullkomne glede.

Frukten – Gleden

For hva er så frukten av budene og av kjærligheten – jo det er glede. Druen eller i bearbeidet form vinen. I bibelen er vinen et av det aller tydeligste bildene på glede og velsignelse. Da spionene som Moses sendte inn i landet kom tilbake, hadde de med seg en svær drueklase, som var så stor at to menn måtte bære den på en stang imellom seg. Det var det tydeligste bildet på rikdommen og velsignelsen som ventet i det lovede land. – Og på gleden de hadde i vente, nå de skulle få leve og dyrke sin egen jord i landet.

Rundt Middelhavet blir druer modne på slutten av sommeren, i august, september. I Israel er sommeren varm og tørr og lang. De fleste elvene blir tørre i slutten av april, gresset blir brunt uti mai, man samlet regnvann i sisterner gjennom den korte vinteren og når du kom til august ville det vært lite vann igjen i vannsisternene. Og akkurat da får en disse druene, som en gave! Søte og gode å spise. De gir saft og vin å drikke. Er det rart de er selveste bildet på glede!

Å bli i Jesu kjærlighet, å leve den nære intime relasjonen til ham, er det livet vi ble skapt til. Et liv hvor hans uendelige kjærlighet til oss får prege våre relasjoner og de menneskene vi har rundt oss. Det er dette Jesus beskriver som fullkommen glede – frukten av denne enheten. Ikke en overfladisk glede – men en glede som har dype røtter – som tåler motstand og utfordringer – og som stadig finner ny næring i kjærlighetsrelasjonen til Jesus. En glede som, som vinen, deles med mennesker en har rundt seg.

Kjærlighetens bevis

Når Jesus sier disse ordene til sine disipler – står de uten å vite det overfor de mest dramatiske døgnene i sitt liv. Jesus forbereder dem på at hverken lidelse eller død kan true det kjærlighetsbåndet de har til ham – og at dypest sett er det nettopp gjennom korset og døden at Jesus vil vise sin kjærlighet for dem og la dem få ta del i oppstandelsen glede. Det er dette budskapet de sitter igjen med noen dager senere. Det er denne gleden de deler med alle de møter. Det er dette budskapet som gjør det mulig for dem å bære frukt, «frukt som varer» - og som gjør at vintreet stadig vokser og gir frukt i dag.

Knut Helge Høyland

Tidl. Leder Caspari Center Jerusalem. Frikirkepastor Grimstad.

knuttunk@gmail.com